

KOOPERATİF ŞİRKETLER İLE ADI ŞİRKETLERDE; “ŞİRKET”TEN VE/VEYA “ŞİRKET ORTAĞI”NDAN ALACAKLI OLAN ÜÇÜNCÜ KİŞİLERİN “ŞİRKET”İ VE/VEYA “ŞİRKET ORTAĞI”NI TAKİP HAKKININ KAPSAMI

Av. Talih UYAR*

aa) KOOPERATİF ŞİRKETLERDE:

Kooperatif «tüzel kişiliğe sahip, ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını, işgücü ve parasal katkılar ile karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretleriyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli bir ortaklık»dır (1163 s. Kooperatifler Kanunu, madde 1).^[1]

---

* İzmir Barosu (9 Eylül Üni .Huk. Fak. E. Öğr. Görv.)

[1] «Kooperatifler» ö n c e 1957 tarih ve 6762 sayılı -yürürlükten kalkmış olan- eski Ticaret Kanununda düzenlenmişti. Daha sonra, 1969 yılında 24.4.1969 tarih ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu yürürlüğe girmiş ve eski Ticaret Kanunu hükümleri yürürlükten

Hukumumuzda, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu dışında 1581^[2] sayılı Kanunla da düzenlenmiş olan kooperatifler, ortaklarının ekonomik ve mesleki ihtiyaçlarını sağlayıp korumak ve geliştirmek amacını güttüğünden, onun bu niteliği kooperatifleri ticaret şirketlerinden ayırır. «Kâr» kavramı, kooperatiflere yabancıdır.^[3] ^[4] Esasen, Kanunda titizlikle «kâr» terimi kullanılmaktan kaçınılmış ve bunun yerine «gelir-gider farkı» terimi kullanılmıştır (1163 s.K. mad. 19/son; 38/I, II, III; 3186 s. K. mad. 20).

I- Ortağın kişisel alacaklılarına ortağı takip hakkı: Kooperatif ortağının kişisel alacaklıları –ticaret şirketlerinde olduğu gibi– *ortağın kooperatif dışındaki malvarlığına* –genel hükümlere göre– başvurabilirler. Aşağıda belirteceğimiz gibi, ticaret şirketlerinden farklı olarak, alacaklılar, borçlu ortağın kooperatifteki hissesi ile hak ve alacaklarına başvurmaları çok defa kendileri için yararlı olmayacağı için, alacaklılar borçlu ortağın kooperatif dışındaki malvarlığından alacaklarını tahsil etmeye gayret etmelidirler.

Ortağın kişisel alacaklıları, ortağın kişisel malvarlığına başvururken borçlu, TARIM KREDİ veya SATIŞ KOOPERATİFİ ORTAĞI İŞE, bu ortağın kooperatiften kredi alırken, kredisine karşılık olarak gösterdiği «*ürünleri, hayvanları ve üretimle ilgili her türlü makine ve araçları*» üzerinde, kooperatifin mutlak rehin hakkı bulunduğundan (1581 s.K. mad. 13; 3186 s.K. mad.20), bu malların haczedilemeyeceği –daha doğrusu, haczin bunlardan sonra hüküm ifade edeceği– unutulmamalıdır.

b) Kooperatif ortağının kişisel malvarlığından alacağını alamamış olan ya da onlara hiç başvurmamış olan alacaklılar, ancak «*ortağa ait faiz ve gelir gider farkından hissesine düşen miktarı*» ve «*kooperatifin dağılmasında ortağa düşen payı*» haczettirebilirler (1163 s.K. mad. 19/son).^[5]

aa- Gelir-gider farkının haczi: Ticaret ortaklıkları anlamında kâr, gerçek kooperatiflere yabancı bir kavram olduğundan,^[6] kanun koyucu, kooperatif-

---

kaldırılmıştı.. Yeni 6102 sayılı TTK.'da kooperatifler hakkında bir düzenleme yapılmamış, sadece 124/(1)'de «*kooperatiflerin bir ticaret şirketi olduğu*» vurgulanmıştır...

- [2] Bknz: 18.4.1972 Tarih ve 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu
- [3] **LALÉ, M.** Kooperatifler Hukuku, 2010, C: 1, s: 15 – **ERİŞ, G.** Uygulamalı Kooperatifler Hukuku, 2001, s: 13 – **BİLGİLİ, F.** / **DEMİRKAPI, E.** Şirketler Hukuku, 2013, s: 784 – **KARAHAN, S.** / **DERYAL, Y.** Şirketler Hukuku, 2015, s: 877
- [4] Aksi görüş: **DOMANIÇ, H.** Adi, Kollektif ve Komandit Şirketler, 1988, s: 41 dipn. 2
- [5] **ERMAN, E.S.** Üçüncü Kişilere Karşı Kooperatifin ve Kooperatif Ortaklarının Sorumluluğu (Ad. D. 1972/3, s: 177 vd.)
- [6] Bknz: Yuk. dipn. 5

lerde bu kavram yerine «gelir-gider farkı» terimini kullanmayı (mad. 19/VI) tercih etmiştir.

Anasözleşmede, «ortaklarla yapılan muamelelerden bir yıllık faaliyet sonunda elde edilen gelir-gider farkının, ortaklar arasında bölüşülmesi» öngörülmüşse (1163 s.K. mad. 38), bunun için borçlu ortağın ortağı bulunduğu kooperatife İİK. mad. 89'a göre *haciz ihbarnamesi* gönderilmesi gerekir.^[7] Borçlu ortağın hissesine düşen miktar, *ortağın kişisel alacaklısı* tarafından haczedilebilir.^[8]

bb- Sermaye payına ödenecek faiz alacağının haczi: 1163 sayılı Kanun, ortakların fazla yatırım yapmalarını sağlamak için, ortaklık payına *faiz* verilmesini de öngörmüştür. Ortakların, ortaklık (sermaye) payına faiz verilebilmesi için (1163 s.K. mad. 38/III):

aaa- Gelir-gider farkının en az %50'si ortaklara dağıtılmış olmalı ve,

bbb- Genel kurul –Devlet tahvillerine verilen en yüksek faiz haddini geçmemek üzere– faiz dağıtılmasına karar vermiş olmalıdır.

Bu koşullar yerine gelmiş ve ortağa, kooperatifteki sermayesi için faiz ödenmesi gerçekleşmişse, bu *ortağın kişisel alacaklısı*, ödenecek faizin haczini isteyebilir.

cc- Ortaklık payının haczi: Her ortağın kooperatifte en az bir ortaklık payı bulunur (1163 s.K. mad. 19).

Ortaklık payları «*ortaklık senedine*» bağlanmış olabilir. Bu senetler nama yazılı olmakla beraber «*kıymetli evrak*» niteliğinde değildirler.

Hukukumuzda «(*borçlunun*) kooperatif hissesinin (payının) haczedilemeyeceği» kabul edilmektedir.^{[9] [10]}

1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 19/son maddesi gereğince, «*kooperatifin dağılmasında, ortağa verilecek pay*» (tasfiye payı) ortağın kişisel alacaklısı tarafından haczedilebilir. Yani, ortağın kişisel alacaklısı, ortağın kooperatifteki

[7] TOPUZ, G. Hisse Haczi ve Satışı, 2009, s: 303

[8] Bknz: 12. HD. 18.03.2014 T. 1276/6300; 22.04.2003 T. 6408/9053; 05.04.2002 T. 5674/7077; 08.06.1976 T. 5040/7155 (www.e-uyar.com)

[9] TOPUZ, G. age. s: 303, 306 – KARAHAN, S. / DERYAL, Y. age. s: 904

[10] Bknz: 12. HD. 19.01.2010 T. 19359/864; 24.10.2005 T. 16942/20667; 18.03.2004 T. 1276/6300; 22.04.2003 T. 6408/9053; 11. HD. 11.11.2002 T. 5701/10298; 12. HD. 11.03.2002 T. 3948/4868; 27.03.2001 T. 4174/5246. (www.e-uyar.com)

payından ancak, kooperatifin dağılması halinde yararlanabilir. Kooperatif devam ettiği sürece alacaklı, bu payın paraya çevrilmesini isteyemez.^[11]

Eğer, anasözleşmede, «*kooperatifin tasfiyesi sonunda artan miktarın* –yani tasfiye kârının– *ortaklar arasında paylaşılacağı* öngörülmüşse (1163 s.K. mad. 83/I) ortağın kişisel alacaklısı, bunu da –İİK. mad. 89'a göre– haczettirebilir. Eğer sözleşmede, tasfiye artığının ortaklara paylaşılacağı öngörülmemişse, tasfiye artığı, Türkiye Milli Kooperatifler Birliğine bırakılacağından (1163 s.K. mad. 83/III) ortağın kişisel alacaklıları bunu haczettiremezler.

Eğer, borçlu ortağın –yukarıdaki şekilde– kooperatifteki payı –ve tasfiye artığı– ortağın kişisel alacaklısı tarafından haciz edildikten sonra, borçlu ortak, kooperatiften çıkmış ya da çıkarılmışsa –1163 s.K. mad. 17 gereğince– ortağa ödenmesi gerekli paranın kooperatifin sona ermesi beklenmeden icra dairesine verilmesi gerekir.

Son olarak şu hususu da belirtelim ki, kooperatif ortaklarının, *kooperatifteki paylarının haczi*, bütün kooperatiflerde mümkün değildir. Örneğin, 2834 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Hakkındaki Kanunun 8. maddesi gereğince, «*tarım satış kooperatifleri ile birliklerinin ortaklık payları rehin veya haciz edilemeyeceği gibi başkalarına da devredilemez.*»

1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanununun 22. maddesi ile yürürlükten kaldırılmış bulunan 2836 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri Kanununun 7. maddesinde de, buna benzer bir hüküm vardı. 1581 sayılı kanunla, bu kanunda bir yasaklama öngörülmemiş olduğundan, bu kanunun 20. maddesi gereğince, «*açıklık bulunmayan hususlarda*» 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu uygulanacağından, Tarım Kredi Kooperatiflerinde, ortakların ortaklık payları haczedilebilecek demektir.

II- Ortağın kişisel alacaklılarının, kooperatifi takip hakkı: Ortağın kişisel alacaklılarının –yukarıda ticaret şirketlerinde incelediğimiz gibi– dolaylı da olsa, kooperatife başvurma hakkı yoktur.

III- Kooperatif alacaklılarının, kooperatifi takip hakkı: Kooperatifler anasözleşmelerinde aksine hüküm olmadıkça, alacaklılarına karşı kendi malvarlığı ile sorumludurlar (1163 s.K. mad. 28). Bu nedenle, kooperatif alacaklıları kural olarak, alacaklarından dolayı –kooperatif iflâs etmiş dahi olsa– ortaklara başvuramazlar (1163 s.K. mad. 33).

[11] Bknz: 11. HD. 02.11.1993 T. 12674/16840; 12. HD. 12.4.1984 T. 2059/4511, 8.6.1976 T. 5040/7155 (www.e-uyar.com)

Alacaklılar kooperatifi ya haciz yolu ile ya da dilerlerse iflâs yolu ile takip edebilirler.^[12]

IV- Kooperatif alacaklılarının, kooperatif ortaklarını takip hakkı: Kural olarak, kooperatif borçlarından sorumlu olmayan ortaklar, isterlerse ana-sözleşme ile, kendileri için «sınırsız» ya da «sınırlı» sorumluluk öngörebilirler.^[13]

a- Sınırsız sorumluluk: Ortaklar, kendilerinin kooperatif borçları için kişisel ve sınırsız olarak sorumlu olacaklarını öngörebilirler (1163 s.K. mad. 29).

Kooperatif ortaklarının bu şekilde kooperatif borçlarından dolayı kişisel olarak ve sınırsız biçimde sorumlu olabilmeleri için:

aa- Kooperatif anasözleşmesinde bu sorumluluk öngörülmüş olmalı,

bb- Kooperatif iflâs ya da başka bir sebeple dağılmış olmalıdır.

cc- Alacaklılar, tasfiye sonunda alacaklarını kısmen ya da tamamen alamamış olmalıdırlar.^[14]

b- Sınırlı sorumluluk: Ortaklar, kendilerinin kooperatif borçlarından dolayı, payları dışında «*kişisel olarak ve belirli bir miktara kadar*» sınırlı sorumlu olacaklarını –anasözleşmede– öngörebilirler (1163 s.K. mad. 30).

Bu şekildeki «*sınırlı sorumluluk*» da ikinci derecede bir sorumluluktur ve ortağa ancak, kooperatiften sonra başvurabilir.^[15]

Kooperatif iflâs etmişse, «sınırsız» ya da «sınırlı sorumluluk» ilkeleri çerçevesinde kooperatifin ödenmemiş borçları, kooperatif ortaklarından, iflâs idaresi tarafından istenir (1163 s.K. mad. 30/son).^[16]

Buraya kadar açıkladığımız hususlar, kooperatif ortaklarının, kooperatifin tescilinden sonraki döneme ait, kooperatif borçlarından dolayı sorumluluğu ile ilgilidir.

[12] **ERMAN**, E.S. agm. s: 179 vd.

[13] **ERMAN**, E.S. agm. s: 179 vd.

[14] Bknz: 12. HD. 30.11.1981 T. 6824/8987; 17.4.1979 T. 2389/3608; 25.9.1978 T. 7364/7369; 11. HD. 27.12.1973 T. 5072/5214; 12. HD. 20.12.1973 T. 11908/11535; 25.1.1972 T. 916/867 (www.e-uyar.com)

[15] **TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu)** Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, 8. Bası, 2000, s: 949

[16] Bknz: 12. HD. 17.4.1979 T. 2389/3608; 11. HD. 27.12.1973 T. 5072/5214; 12. HD. 20.12.1973 T. 11908/11635 (www.e-uyar.com)

Tescilden önce, kooperatif adına yapılan işlemlerden, işlem yapanlar, kişisel ve zincirleme olarak sorumludurlar (1163 s.K. mad. 7).^[17]

«Kooperatifin borçlarından dolayı ortakların takibi» konusunda, **yüksek mahkeme;**

✓ «Kooperatifin borcundan dolayı, kooperatif adına kayıtlı olan taşınmazın tapu kaydına haciz konulduktan sonra, noter huzurunda çekilen kur'a sonucu o taşınmazın sahibi durumuna gelen ortağın, taşınmaz üzerindeki haczin kaldırılmasını icra mahkemesinden şikayet yoluyla isteyemeyeceğini»^[18]

✓ «Kooperatif borçlarından dolayı kooperatif ortaklarının sorumluluğunun ana sözleşme ve Kooperatifler Kanunundaki hükümlerle sınırlı olduğunu, kooperatif hakkında yapılan takipten sonuç alınamaması halinde, sorumluluk durumlarına göre ortaklara başvurulabileceğini»^[19]

✓ «Kooperatiften alacaklı olan kişilerin, kooperatif ortaklarına haciz ihbarnamesi göndererek 'kooperatife ödeyecekleri aidat paralarını' haczedemeyeceklerini ve kooperatifin gönderilen haciz ihbarnamelerinin şikayet yoluyla iptalini istemekte hukuki yararının bulunduğunu»^[20]

✓ «Borçlu kooperatifin taşınmazına konan hacizden, ferdi mülkiyete geçiş sonucunda kooperatif üyesinin sorumluluğunun, yüklendiği sermaye payıyla sınırlı olduğunu»^[21]

✓ «Kooperatif borçlarından dolayı kural olarak kooperatifin sorumlu olduğunu, ortakların ancak 'kooperatifin iflas etmesi' veya 'kooperatifin dağılması' hallerinde ve ana sözleşmede 'kooperatif borçlarından dolayı ortakların –sınırlı veya sınırsız– sorumluluklarının açıkça öngörülmüş olması durumunda' –ve ikinci derecede– sorumlu olacağını»^[22]

belirtmiştir.

[17] Ayrıntılı bilgi için bkz: **ŞİMŞEK, E.** Kooperatif Ortaklıklar, 1981., s: 43 vd.

[18] Bknz: 12. HD. 5.7.2004 T. 13474/17810; 7.7.2004 T. 14263/17982 (www.e-uyar.com)

[19] Bknz: 12. HD. 26.6.2003 T. 13041/15212; 23.3.2000 T. 3933/4347 (www.e-uyar.com)

[20] Bknz: 12. HD. 1.3.2005 T. 696/3963; 24.1.2005 T. 24084/860; 16.6.1003 T. 10980/14194

[21] Bknz: 12. HD. 18.11.1998 T. 12225/13082 (www.e-uyar.com)

[22] Bknz: 12. HD. 16.10.1977 T. 9927/10890; 14.11.1991 T. 10542/11886; 27.11.1989 T. 5503/14565 (www.e-uyar.com)

Ayrıca, uygulamadaki önemi nedeniyle belirtelim ki; **yüksek mahkeme**^[23] “Kooperatif ortağı, kooperatife karşı ‘üçüncü kişi’ sayılmayacağından, kooperatifin ortaktaki alacağından dolayı, ortağa İİK. 89’a göre haciz ihbarnamesi gönderilemeyeceğini” belirtmiştir.

bb) ÂDİ ORTAKLIKLARDA (ŞİRKETLERDE):

Günlük yaşamda sık sık karşılaşılan, kuruluşları şekle bağlı olmadığı için kolay olan, tüzel kişiliği bulunmayan ve Borçlar Kanununun 620-645. maddelerinde düzenlenmiş olan **âdi ortaklık (şirket)** «emeklerini veya araçlarını herhangi bir müşterek amaç doğrultusunda birleştirerek, bu amaca ulaşma konusunda birlikte çaba göstermeyi sözleşmeyle birbirlerine karşı yükümlenen kişilerce oluşturulan, tüzel kişiliği bulunmayan bir kişi topluluğu» (TBK. mad. 620) olarak tanımlanabilir.^{[24] [25]}

Âdi ortaklıklarda (şirketlerde); gerek **ortakların kişisel alacaklarının** ve gerekse, **ortaklıktan (şirketten) alacaklı olan kişilerin** durumları, ticaret şirketlerinden^[26] farklılık gösterir.

[23] Bknz: 12. HD. 21.01.2014 T. 35327/1311; 01.12.2011 T. 9206/2517; 22.11.2011 T. 7359/23592; 28.09.2009 T. 17348/17183; 23.09.2008 T. 16126/16131; 21.04.2008 T. 5994/8329; 27.11.2007 T. 19782/22194; 16.11.2007 T. 18459/21392; 19.06.2007 T. 9892/12453; 24.01.2005 T. 24084/860; 16.09.2004 T. 14115/19287; 12.11.2002 T. 21935/23248; 20.09.2002 T. 16435/17422; 23.03.2000 T. 3933/4347 vb. (www.e-uyar.com)

[24] **BARLAS, N.** Âdi Ortaklık Temeline Dayalı Sözleşme İlişkileri, 2012, s: 18

[25] Farklı tanımlar için bknz: **PULAŞLI, H.** Şirketler Hukuku Şerhi, 2015, C: I, s: 20 – **POROY (Tekinalp / Çamoğlu)** Ortaklar Hukuku, 2014, C: I, s: 40 – **KARAHAN, S. / AKIN, M.S.** Şirketler Hukuku, 2015, s: 32 – **BİLGİLİ, F. / DEMİRKAPI, E.** Şirketler Hukuku, 2013, s: 21 – **DOMANIÇ, H.** Türk Ticaret Kanunu Şerhi, 1988, C: I, s: 376 – **DOĞANAY, Ü.Y.** Adi Şirket Akdi, 1968, s: 5

[26] **UYAR, T.** Ticaret Şirketleri ile Kooperatiflerde ve Âdi Şirketlerde, Şirketten ve Ortaktan Alacaklı Olan Üçüncü Şahısların, Şirket ve Ortağı Takip Hakkının Kapsamı (ABD. 1978/5, s: 774 vd.) – **UYAR, T.** Kollektif ve Komandit Şirketlerde, Şirketten ve Ortaktan Alacaklı Olan Üçüncü Şahısların Şirket ve Ortağı Takip Hakkının Kapsamı (İBD. 1979/1-2-3, s: 74 vd.) – **UYAR, T.** Anonim ve Limited Şirketlerde, Şirketten ve Ortaktan Alacaklı Olan ve Üçüncü Şahısların, Şirket ve Ortağı Takip Hakkının Kapsamı (Yasa D. 1979/3, s: 358 vd.) **UYAR, T.** Kollektif Şirketlerde Şirket Hisselinin Haczi (Çözüm D. 1985/Mayıs, s: 74 vd.) – **UYAR, T.** Komandit Şirketlerde Şirket Hisselinin Haczi (Çözüm D. 1985/Haziran, s: 81 vd.) – **UYAR, T.** Anonim Şirket Hisselinin Haczi (Çözüm D. 1985/ Temmuz, s: 54 vd.) – **UYAR, T.** Limited Şirketlerde Şirket Hisselinin Haczi (Çözüm D. 1985/Ağustos, s: 76 vd.) – **UYAR, T.** İcra Hukukunda Haciz, 1990, s: 393-467.

I- Ortağın kişisel alacaklarının ortağı takip hakkı:

Âdi şirket ortaklarından alacaklı olan kişiler,

a- Ortağın *kişisel malvarlığına* genel hükümler uyarınca başvurabilecekleri gibi,

b- Önce, ortağın «*ortaklık (şirket) dışındaki*» hak ve alacaklarına başvurmak-sızın ya da başvurduktan sonra, «*ortaklıktaki (şirketteki)*» şu hak ve alacaklarının haczini isteyebilirler:

aa) Ortağın, ortaklık payının haczi: Alacaklı, borçlu ortağın, âdi ortaklık-taki payı İİK. mad. 89^[27] ve 94'e göre haciz ettirebilir.^[28] Payın haczedilmesinden sonra bu durumun –yani «borçlu ortağın payının haciz edildiği» hususunun– '*ilgili üçüncü kişilere*' bildirilmesi gerekir. Âdi ortaklığın tüzel kişiliği bulunma-dığından, burada *diğer ortaklara* bu bildirim yapılması gerekir.^[29] Eğer âdi ortaklığa bir 'temsilci' atanmışsa, bu kişiye tebligat yapılması yeterlidir. Temsilci yoksa, bütün ortaklara bildirimde bulunulması isabetli olur.^{[30] [31]}

Borçlu ortağın, âdi ortaklıktaki payına haciz konulmasından sonra âdi ortaklık sona erer.^[32] Daha doğrusu; TBK. mad. 639/(3) uyarınca «borçlunun payının –ortaklığın sona ermesi sonucu– cebri icra yoluyla para çevrilmesiyle» ortaklık sona erer...

Hisse haczinin kapsamına *paya (hisseye) düşen gelirler* de dahil olduğundan, kendisine «borçluya ait hissenin haczedildiği» bildirilmiş olan diğer ortaklar, bu bildirimden sonra o borçlunun hissesine düşen gelirleri icra dairesine ödemekle yükümlü olurlar..^[33]

bb) Ortağın kâr alacağının haczi: BK. mad. 622-623 uyarınca, her ortak, ortaklığın kârına iştirak hakkına sahip olduğundan (TBK. mad. 622, 623),^[34]

[27] Bknz: 12. HD. 26.5.2008 T. 8288/10535 (www.e-uyar.com)

[28] Karş: **MUŞUL, T.** İcra ve İflâs Hukuku, 2013, C: 1, s: 551

[29] **TOPUZ, G.** Hisse Haczi ve Satışı, 2009, s: 93

[30] **TOPUZ, G.** age. s: 93

[31] Karş: **MOROĞLU, E.** Makaleler I, 2000, s: 25

[32] **GÜMAN, N.** Elbirliği Mülkiyeti ile Kollektif ve Komandit Şirket Hisselerinin Haczi ve Paraya Çevrilmesi, 2010, s: 193 vd.

[33] **PEKCANITEZ, H. / ATALAY, O. / ÖZKAN, M.S. / ÖZEKES, M.** İcra ve İflâs Hukuku, 2013, s: 307

[34] **POROY (Tekinalp / Çamoğlu)** age. C: I, s: 52 vd. – **BİLGİLİ, F. / DEMİRKAPI, E.** age. s: 33 vd. – **ŞENER, O.H.** age. s: 40 vd. – **KARAHAN, S. / AKIN, M.Y.** age. s: 45 vd. – **GÜMAN, N.** age. s: 189 vd.

ortağın kişisel alacaklıları, borçlu ortağın «*ortaklıktaki kâr payı*»nı İİK. mad. 89'a göre haciz ettirebilirler.^{[35] [36]}

cc) Ortağın ücret alacağının haczi: Kural olarak, âdi ortaklık idarecilerine ücret verilmez. Ancak, ortaklık sözleşmesinde, «idarecilere ücret verileceği» öngörülmüş olabilir. Bu durumda, idareci ortağın kişisel alacaklısı, bu ücreti İİK. mad. 83, 355 ve 356 uyarınca haczettirebilir.^[37]

çç) Ortağın faiz, masraf ve avans alacağının haczi: Kural olarak, ortaklara, ortaklığa koydukları sermaye için faiz verilmez. Ancak ortaklık sözleşmesinde, bunun aksi öngörülmüş olabilir. Keza ortaklar, şirket adına yaptıkları masraf ve verdikleri avanslara *faiz* alırlar (BK. mad. 627).^[38] İşte ortakların bu *faiz alacakları*, ortağın kişisel alacaklıları tarafından İİK. mad. 89'a göre haczedilebilir.^{[39] [40]}

Aynı şekilde, ortaklar, normal sermaye taahhütleri dışında ortaklık nam ve hesabına yapmış ya da ödünç vermiş olabilirler. Bunları ortaklıktan talep etmek hakkına sahip olduklarından (BK. mad. 627),^[41] alacaklılar, borçlu ortağın, ortaklıktaki bu *masraf ve avans alacaklarının* da haczini İİK. mad. 89'a göre isteyebilirler.^[42]

dd) Ortağın ortaklıktaki tasfiye payının haczi: Tasfiye bakiyesi, bildiği gibi, «şirketin tasfiye edilmesi halinde doğan ve tasfiye devresinin kârı» niteliğindeki bir haktır (BK. mad. 643).

Tasfiyeye giren bir âdi ortaklık malvarlığından önce, şirketten alacaklı olan üçüncü şahısların *hakları* ödenir. Sonra, ortaklara, koydukları *sermayeler* iade edilir. Eğer bundan sonra, şirket malvarlığında olumlu bir artış varsa, bu «*tasfiye*

[35] PULAŞLI, H. age. C: 1, s: 52 – KURU, B. El Kitabı, 2013, s: 454 – KURU, B. / ARSLAN, R. / YILMAZ, E. İcra ve İflas Hukuku, 2013, s: 245 – İYİLİKLİ, A.C. Haciz İhbarnameleri, 2012, s: 198 vd. – DOMANIÇ, H. Adi, Kollektif ve Komandit Şirketler, 1988, s: 108 – DOMANIÇ, H. Türk Ticaret Kanunu Şerhi, 1988, C: I, s: 427 vd. – MUŞUL, T. İcra ve İflas Hukuku, 2013, C: 1, s: 550 vd.

[36] Bknz: 12. HD. 07.03.2013 T. 29054/8000; 04.07.2011 T. 3953/14126; 26.5.2008 T. 23.06.2003 T. 8288/10535; 23.06.2003 T. 12043/14967; 17.06.2003 T. 11642/14344; 16.01.2003 T. 27028/154 (www.e-uyar.com)

[37] YAVAŞ, M. age. s: 167 – GÜMAN, N. age. s: 184 vd.

[38] PULAŞLI, H. age. C: I, s: 53 – KARAHAN, S. / AKIN, M.Y. Şirketler Hukuku, 2015, s: 49 – ŞENER, O.H. Âdi Ortaklık, 2008, s: 345

[39] DOMANIÇ, H. age. (Şirketler) s: 108–(Şerh) s: 427 – İYİLİKLİ, A.C. age. s: 198 – YAVAŞ, M. age. s: 167 – GÜMAN, N. age. s: 190 vd.

[40] Bknz: 12. HD. 1.2.2008 T. 22814/17 (www.e-uyar.com)

[41] ŞENER, O.H. Âdi Ortaklık, s: 332

[42] İYİLİKLİ, A.C. age. s: 199

bakıyesi» olarak yine ortaklar arasında «ortaklık sözleşmesindeki hükümlere göre» ya da «kâr dağıtım kurallarına göre» paylaşılır (TBK. mad. 643 vd.)^[43]

İşte, *bir ortaklık ortağının kişisel alacaklısı*, borçlu ortağın ortaklıktaki tasfiye bakiyesini (payını) haczettirebilir^{[44] [45]} (BK. mad. 638/II).^[46] Adi ortaklıklarda tüzel kişilik bulunmadığından, ortaklık tarafından kazanılan mal ve kıymetlerle ortakların sermaye olarak ortaklığa koydukları şeyler, MK. mad. 701-703'de düzenlenmiş olan «*iştirak halindeki mülkiyet rejimine*» tâbi olduğundan (BK. mad. 638/II), ortağın kişisel alacaklısı, ancak ortağın, ortaklıktaki hissesini haczedip, İİK. mad. 121'e göre bunun paraya çevrilmesini talep edebilir. Yani, alacaklının, âdi şirketteki borçlu ortağa ait hisseyi haczettirdikten sonra icra mahkemesine başvurup, «*taksim davası*» açmak hususunda «*yetki belgesi*» alması ve daha sonra da «*âdi şirketin tasfiyesi için taksim davası*» açıp, borçlu ortağa düşecek tasfiye bakiyesinin kendisine ödenmesini sağlaması gerekecektir.

Ancak hemen belirtelim ki, «*tasfiye bakiyesi*» üzerinde ortaklık alacaklılarının imtiyaz hakkı vardır (TBK. mad. 638).

II- Ortağın kişisel alacaklarının ortaklığı takip hakkı: Âdi ortaklığın, ticaret şirketlerinden farklı olarak tüzel kişiliği bulunmadığından, ortağın kişisel alacaklıları, âdi ortaklığa doğrudan doğruya başvuramazlar.^[47]

Ancak, az önce belirtildiği gibi, borçlu ortağın kişisel alacaklıları, ortağın âdi şirketteki «*tasfiye payına*» haciz koydurabilirler. Keza, borçlu ortak «*iflâsa tâbi kişilerden ise*» onu iflâs yolu ile takip edip, iflâs ettirebilirler.

BK. mad. 639/3'e göre, «*ortaklardan birinin tasfiyedeki payının cebri icra yoluyla paraya çevrilmesiyle*» yahut «*bir ortağın iflâs etmesi*» âdi ortaklığı da sona erdiğinden, diğer ortaklar, şirketin sona ermesini istemiyorlarsa, takipte bulunan alacaklıya, alacağını ödemek zorunda kalacaklardır.

[43] PULAŞLI, H. age. C: I, s: 53 – ŞENER, O.H. age. s: 102

[44] PULAŞLI, H. age. C: I, s: 52 – MUŞUL, T. age. C: 1, s: 550 vd. – KURU, B. / ARSLAN, R. / YILMAZ, E. age. s: 244 – İYİLİKLİ, A.C. age. s: 198 vd. – YAVAŞ, M. age. s: 168 – GÜMAN, N. age. s: 200

[45] Bknz: 12. HD. 04.07.2011 T. 3953/14126; 26.05.2008 T. 8288/10535; 1.2.2008 T. 22814/1792; 10.2.2009 T. 21909/2278 (www.e-uyar.com)

[46] Bknz: 12. HD. 4.7.2011 T. 3953/14126; 23.6.2003 T. 12043/14967; 17.6.2003 T. 11642/14344; 16.1.2003 T. 27028/154; 2.12.1992 T. 9349/16873; 20.11.1992 T. 7266/14470; 26.10.1992 T. 5519/12557; 16.12.1986 T. 3735/14585; 15. HD. 19.1.1984 T. 3716/83; 13. HD. 24.5.1982 T. 3318/3685; 6.12.1976 T. 5340/8111; 3.5.1976 T. 1949/3569; 10.11.1975 T. 5730/6897 (www.e-uyar.com)

[47] Bknz: 12. HD. 30.04.2014 T. 9341/12812; 9.4.1991 T. 11529/4647; 15.4.1982 T. 3914/3216; 13. HD. 6.4.2010 T. 13903/4532 (www.e-uyar.com)

III- Âdi ortaklık alacaklılarının, ortaklığı takip hakkı: Âdi ortaklığın tüzel kişiliği bulunmadığından ortaklık alacaklıları önce ortaklığın –elbirliği halindeki mülkiyet rejimine tâbi– malvarlığına başvurabilecekleri gibi, bunlara başvurmaksızın doğrudan doğruya ortaklardan birini, birkaçını ya da hepsini takip edebilirler.^[48]

IV- Âdi ortaklık alacaklılarının, ortağı takip hakkı: Âdi ortaklıklarda, idareci ve temsilciler tarafından yapılan işlemlerle doğan hak ve borçlar, temsil ve vekâlet hükümleri dairesinde doğrudan doğruya ortaklara intikal eder. Bu nedenle, âdi ortaklıklarda, ortakların ortaklık borçlarından dolayı sorumluluğu «doğrudan doğruya» «hudutsuz» ve «zincirleme»dir (TBK. mad. 638/(3), 645).^[49] Başka bir deyişle, adi ortaklıkta ortaklar, ortaklığın borçlarından dolayı «birinci derecede», «şahsen», «müteselsil olarak» ve «tüm mal varlıkları ile» sorumludurlar (TBK. mad. 638/(3)).^{[50] [51]}

Doktrinde;^[52] «birinci derecede sorumluluğun»; ‘ortaklık alacaklılarının alacaklarını tahsil edebilmek için, ortaklığın mavarlığına önceden başvurmadan, doğrudan doğruya ortakların malvarlığına başvurabileceklerini’ ifade ettiği, esasen âdi ortaklığın tüzel kişiliği bulunmadığından, ayrı bir malvarlığı da bulunmadığını, «şahsi sorumluluğun»; ‘ortakların kendi kişisel malvarlıkları ile sorumlu olduğunu’ belirttiği, «müteselsil sorumluluğun»; ‘ortakların hepsinin, ortaklık borçlarının tamamından, her birinin ayrı ayrı olarak sorumlu olmaları’ anlamına geldiği, «sınırsız sorumluluğun»; ‘ortağın koymayı taahhüt etmiş olduğu sermaye payıyla sınırlı olmaksızın, ortaklığın borçlarının tamamından sorumlu olduğunu’ belirttiği ve «tüm malvarlığı ile sorumluluğun» ise; ‘ortaklık alacaklılarının, ortağın kişisel malvarlığı içindeki tüm değerlere, alacak karşılıncaya kadar el koyabileceklerini’ ifade ettiği belirtilmiştir...

[48] ANSAY, T. Adi Şirket, Dernek ve Ticaret Şirketleri, s: 143

[49] DOMANIÇ, H. age. (Şirketler), s: 68; (Şerh), s: 387 – ÖZENLİ, S. Uygulamada Adi Ortaklık ve Neden Olduğu Davalar, s: 101

[50] POROY (Tekinalp / Çamoğlu) age. C: I, s: 72 vd. – BİLGİLİ, F. / DEMİRKAPI, E. age. s: 41 vd. – ŞENER, O.H. age. s: 81 vd. – KARAHAN, S. / AKIN, M.Y. age. s: 94 vd. – PULAŞLI, H. age. C: I, s: 61 vd. – BARLAS, N. age. s: 101

[51] Bknz: 12. HD. 23.06.1983 T. 12043/14967; 22.03.1982 T. 1882/2236; 11. HD. 28.12.1976 T. 25670/5671; 13. HD. 7.7.1975 T. 4732/4700; 30.4.1974 T. 992/1037 (www.e-uyar.com)

[52] BİLGİLİ, F. / DEMİRKAPI, E. age. s: 41 vd.

